

sive absque concubitu Alio modo potest prevenire propter propensum mensis vel in dormiendo, vel per violentiam illatum, cui mens non consentit, quarevis caro delectationem experietur, vel etiam ex informitate nature, ut patet in his, qui fluxionem feminis patiuntur. Et sic non percutit virginitas: quia talis pollutio non occidit per impudicitiam quam virginitas excludit. Ratio ex diis patet. Quoniam virginitas in proprio frimo, & perpetuo abstinere in eam venerata sit. Corporis integritatis materia est talis virtus. Hac materia perente, non perit anima virtus, non accendeat voluntatis conseruit. Hinc et quod Heroina illa S. Lucia tyranno impropperavit: si invitram inferius vellet, cassis mibi duplificabit ad coronam.

XVII. Quæst. VI. Quæ modis tum in feminis, tum in viris virginitas naturalis amittatur? Rel. Primo per copulam voluntariam cum viro, sive intra, sive extra matrimonium habitat. Secundo per copulam involuntariam, quæ licet virtutem virginitatis non fecerat, habet tamen signaculum virginitatis in feminis. Tertio virilis instrumentum intrudere, tameni pollutio non sequitur: quia satis est ut actio iulie apta fit pollutionem parere, & interea rumpitur virginalis signum; pollutum, si feminæ puberes sint. In viris tamen virginitas naturalis non amittitur per actus turpes, si non sequatur feminis effusio: quia viri non habent, sicut feminæ, virginitatis signum. Quare illi virginitatem naturalem irreparabiliter non amittunt, nisi per voluntariam feminis effusionem. Num vero amittatur virginitas naturalis per iudicium, tam in feminis, quam in viris, quando nulla sequitur pollutio, disputant in utramque partem Theologi. Amitti virtutem virginitatis certum est. Quod vero non amittitur virginitas naturalis in feminis, inde colligit quod signum virginitatis non infrangatur. In viris vero, cum nullum virginitatis naturalis signaculum sit, id clavis apparet. Ceterum, licet hoc physice vera esse queat; tamen absolute, & theologicæ loquendo natura ipsa horret eos reputare virgines, etiam corporis integratae speciata, qui tam nefando osculetur, sunt contaminati.

C A P U T . V I .

De simplici fornicatione, sit ne iure natura, nōdum divino, verita?

I. VIRGINIA illa in Scriptura fornicatio-
nis nuptiatio. Interduum fumitur pro-
idolatria, & infidelitate, ut habetur Hierem.
III. Abiùs super omnem montem excelsum, &

sab omni ligno frondoso, & fornicata est ibi. Interduum præ quocunque peccato mortali, quo anima a Deo recedit, ut colligatur ex Oœo IV. Separatio est consummatio coruæ, fornicatione fornicati sunt. Dicentes plures fornicationis nomen a verbo fornicare repetunt: quoniam meretrices olim in fornicibus ad fornicam arcus extructi morabantur, ibique in fornicum profecto, appositio fornicationis nomine, pretium præstitum ostendebant. Alii contendunt, fornicationem significare fornicationem: quia anima rationalis, ad Dei similitudinem effecta, mystice occiditur. Sed, ut variis usurpationibus missis, fornicationis, quæ nostræ subtili disputationi, finitus est exhibenda.

II. Hac est fornicationis definitio: Concupis humoris naturalis soluti cum solitacrupta. Due prime particulae distinguunt fornicationem a concubitu bestiali, idcirco dicitur humorus: & a molitie, quæ est contra naturam; idæque dicitur naturalis. Due ultimæ soluti cum soluta fecerunt fornicationem cum a concubitu matrimoniali, tum a concubitu cum persona affine, vel confanguinea, aut voto continentia per Religionem; vel Ordinem sacram ligata. Ultima particula corrupta distinguunt fornicationem a stupro, quod fit cum virgine. Quare D. Th. 2. 2. quæst. clv. art. 6. ad 1. definit fornicationem his verbis: Fornicatio est concubitus qui fit cum mulieribus immo corrupti. Hac omnia communia sunt, nullamque præferunt difficultatem. Illud negotium quibundam facileste videatur, sit ne iure natura vetita.

III. Dogma fidei est, fornicationem grave felicitate esse a Deo leveritatem vetuum pluribus in locis tum veteris, tum novi testamenti. Deut. cap. xxxii. Non erit meritorum de filiis Israël, nec scismaticorum de filiis Israel. Idem mandatum repetitur in Lev. cap. xiii. Nec propositus filiam tuam. Item Tobia iv. Attende ibi, fili mi ab eis fornicatione, & proter uxorem tuam nunquam patris crimen fore. Ecclesiast. cap. xli. Erubescite a reperi- clis mulieris fornicari. In novo autem foderare I. ad Cor. v. Ne commisceamini fornicariis: & vi. Neque fornicari regnum Dei possident. Item ad Ephel. v. Fornicatio autem, & omnis immunditia, autavaritia nec minoratur in vobis, sicut debet Sanctus. Ad Theſſalon. I. cap. iv. Hec est voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut abstinentis vos a fornicatione. Plures alios textus brevissimi gratia prætereo, ut ad id quod in dicti vocatur, fulsis explicandum accedam.

IV. Ita-

IV. Itaque Marinus de Magistris tractat de temp. g. ii. contendit, fornicationem determinati viri cum determinata femina non esse contra iurum naturæ; quod nec certitudine probis. &c. Deinde rationes promittit, cui prohibita sit fornicatio veri. 13. & 14. Exscrutentur, & venter efficiat . . . Corpus autem non fornicari, sed Dominus, & Dominus corpori. Deus vero & Dominus, & nos suscitabimur. & nos suscitaris per virtutem suam.

II. D. Thomas hoc Pauli telimonium expponens inquit test. 114. Improbatur autem fornicationem quatuor rationibus. Harum rationum aliae ex prelippotis fidei principiis vi naturalis ratione; aliae ex lolo naturæ lumine deformitatem evincunt fornicationis; ut ex eundem declaratione palam fieri.

III. Prima ergo D. Pauli ratio ex ordinis ab ipsa natura infiniti inveterione eruitur. Corpus autem non fornicationi, sed Dominu, & Dominus corpori. Deus vero & Dominus, suscitabit, & nos suscitabimur per virtutem suam. Corpus ergo sit primaria infinitio non ad fornicandum creatum est, sed ad glorificationem Domini, seu ut sit participes glorificationis corporis Christi Domini. Deus suscitabit Christum, ut sit pignus, & ipsæ fulcitionis nostrorum corporum, qua pariter suo tempore suscitabit, & reformabit configurans corpori claritatis Christi. Quis porro inficiatur, dedecere, rationeque admotum repugnare, inquinari corpus illud quod in finem adeo sublimiter elevatum est? Dilomat ergo ratione, lumine fidei illustrate, corpus fornicatione pollutus. Hec est ratio quam ex Paulino testa erit. D. Thomas in I. ad Cor. cap. vi. lett. iii. Corpus autem hominis non fornicationi, id est non ordinatum ad fornicandum, sed Domino, id est ab hoc ordinatum ut sit Domini nostri Iesu Christi: & Dominus corpori; Dominus Iesus Christus ad hoc datus est hominibus, ut humana corpora sua gloria conformet Sed contra hoc videtur esse quod sicut venter ordinatus est a Deo ad usum ciborum, ita quedam membra humani corporis sunt ordinatae a Deo ad usum generationis, quibus fornicatio exercetur. Sed attendenda est differentia quantum ad dno. Primo quidem quod Apollonus supra locutus est de uno corporis membro, scilicet de ventre; hic autem loquitur de toto corpore, quod sicut non est ordinatum ad fornicandum, ita nec ad usum secundum; sed prius usus exercitum est proper corpus; corpus autem proper animalm, a qua percipit vitam secundum eius conditionem: & quia omnia ordinantur in Deum sicut in finem, ito corpus debet esse subiectum Domini;

§. I.
Rationes quibus S. Paulus Apostolus improbat
protestas propositiones, explicantur.

I. D. Paulus Apostolus I. ad Cor. vi. paulus Apostolus I. ad Cor. vi. primum vers. 9. testatur fornicationem vetitam esse, atque a regno Dei excludere. An nescitis quia iniqui regnum Dei

G. ei

Ei dedication. Et quia super locutus est de usum efcaristia in communione abque inordinatione; fornicatio autem est usus inordinationis ex membro fornicatoris. Unde nec ipsa membra sunt proprii fornicationem, sed proprii usum generationis ordinata ratione, cu omnia membra corporis deferuntur debent; sicut etiam venter non propter crapanum, & obretatum, sed propter convenientem usum ciborum. Deinde cum dicit, Deus vero &c. postea fuit fornicationem predictam... Unde patet quod non est utendum corpore ad fornicationem, que impedit futuram incorruptionem. Plurimam ibidem Angelicus habet, quibus & incitetur secundum D. Pauli doctrinam fornicationem interurbare, & pervertere ordinem nature, rationi adverari, atque adeo luapte natura malam esse. Interpretationem Angelici confirmant antiquiores Patres, potissimum Chrysostomus in hunc locum. Sed perlequam expone rationes D. Pauli.

IV. Alia D. Pauli ratio habetur ibidem vers. 18. Fugite fornicationem. Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Hoc ergo inter fornicationem & cetera peccata dictum est, quod alia peccata extra proprium corpus davanguntur, contra fornicatio proprio corpus infecti, ut optimus Hieronymus explicat epist. ad Amandum. Cetera peccata fornicatio sunt: quidquid enim egerimus, in aliis agimus: fornicatio non solum confitiam fornicantis, sed & corpus maculat.

V. Eamdem interpretationem nobis exhibet Angelicus loc. cit. inquiens: Ponit tertiam rationem, qua sumitur ex corporis inquitatione.... Vel alter secundum Augustinum hic in Glosa. Qui fornicatur, in corpus suum peccat: quia anima eius totaliter carnem in illo actu subiecit, ita quod non possit aliud ibi cogitare. Unde in Psal. xxxi. dicitur: Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Quid autem tam dissonum ratione quam proprium corpus inquitur, & fodare, illudque ab eo ordine avertire ad quem institutum fuit a Deo? Facile mihi esset communis Patrum auctoritate hanc firmare interpretationem, potissimum Ambrosii, Theophilacti, Athanafii, Bede, aliquorumque.

VI. Non minus efficax est haec auctio Apostoli ratio, quam prodit ibidem vers. 15. Nec nisi quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollen ergo membrum Christi, faciam membra meretricis? Abst. An neficis quoniam qui adharet meretrici, unum corpus ef-

ficitur? Frumentum, inquit, duo in carne una. Hanc Apostoli luculentissimum argumentationem aliis verbis Angelicus vertit. Cum membra Christi Domini sunt meretricis membra. Membra nostra, membra sunt Christi Domini. Qui autem meretriciarum, corpus quippe carnarium duo evadunt care una. Quid ratio infelius? Quid repugnans? Haec sunt S. Thomas verba in cit. lect. 111. Iurande cum dicit, Neficit &c. ponit secundam rationem, que sumitur ex affinitate humanorum corporis ad Christum, que talis est. Membra hominis fornicantis membra sunt meretricis; sed membra hominis sunt membra Christi: ergo per fornicationem sunt membra Christi, membra meretricis: quod est inconveniens.

VII. Nec copponas, hanc Apostoli argumentationem minime probare, tunc natura vetitam fornicationem omnibus, sed ad summum fidelius; fatus infidelibus, qui membra Christi non int. Quare tunc natura, si quod est, ex hypothesi tantum quod homo per fidem sicut membra Christi, efficiatatem habet, fucus absolute. Futilis est oppidatio haec. Quoniam corpora humana omnia ex sua primaria infinitudine, & creatione definita sunt in Templum Dei, Deo, ut proprio Domino, sublita sunt, & omnia redempta, ut Christo coniungantur. Hic est finis propriei quoniam creati sunt. Quis vero inficiatur terit, non adverari ratione naturali eiusti modi corpora a tam sublimi fine abducere? Nonne secundum, quod ex Apostolo allegavimus, argumentum relpete omnium vim habet? Qui fornicatur, in corpus suum peccat. Si enim ratione reputat proprium fodare, & deturare immunitatem voluntarii corporis; potiori iure difonat ratione oblicensis actionibus maculare corpus, quod non modo proprium est, sed Dominus Deo subiectum, & in illius tabernaculum determinatum. Quenam horrendum ordinis perturbatio, quan quod corpora illa que tempula Spiritus sancti, sunt fornicationis stabulum? Subdit enim ibidem D. Paulus vers. 19. An neficis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habebitis a Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magna. Glorificate, & portate Deum in corpore vestro.

VIII. Que verba Apostoli sic interpretatur S. Thomas cit. lect. 111. Deinde cum dicit Apostoli, An neficit &c. ponit quartam rationem, que sumitur ex dignitate gra-

tis;

ta: que quidem ex dubio confertur, scilicet ex gratia Spiritus sancti, & ex redemptione sanguinis Christi. Circa hoc igitur tria facit. Primo proponit dignitatem corporis nostri, quam habet ex gratia Spiritus sancti, dicens: An neficit &c. quiescet dicit: Ignorare non debet, quoniam membra veltra, scilicet corporalia, tempore sunt Spiritus sancti: sicut super tertio dictum est: Neficit quia templum Dei est? Et huius rationem asserit, subdicens: Qui in vobis est. Dieiux autem templum domus Dei. Quia igitur Spiritus sanctus Deus est, convenienter est quod in quoquecumque est Spiritus sanctus, templum Dei dicatur. Est autem Spiritus sanctus principaliter quidem in cordibus hominum, in quibus caritas Dei diffunditur per Spiritum sanctum, ut dicitur Rom. v. Sed secundario est in membris corporalibus, in quantum exequatur opera caritatis.... Secundo ponit dignitatem, quam habent corpora nostra ex redemptione sanguinis Christi, dicens: Et non estis vestri, sed Iesu Christi, secundum illud Rom. xiv. Sive vivimus, vel morimur, Dominus Iustus. I. Cor. v. Qui vivit, iam non sibi vivat. Rationem huius asserit dicens: Empti enim elli prelio magno. & id serui estis eius qui vos redempti de servitio peccati.... Terterio infert conclusione intentam dicens: Glorificate ergo, & portate Deum in corpore vestro. Quia enim membra vestra sunt templum Dei, in corpore vestro nihil debet apparet, nisi quod ad gloriam Dei pertinet, & hoc est glorificare Deum in corpore vestro: quia in Psal. xxxviii. dicitur: In templo eius omnes dicunt gloriam.... Ergo homo debet vestire in corpus suum peccat fornicando, quod est contra gloriam Dei, & contra ministerium quod corpus nostrum debet Deo.

S. II.

Ratio quam a priori adserit S. Thomas, eviderter demonstrat fornicationem esse fructus naturae malam, atque adeo iure naturae vestitam.

I. Adhuc S. Thomas rationes S. Pauli expoluit: que rationes, cum fuerint a Deo ipsa dictata, vere sint operis: & cunctimodo innotescunt, ut probent fornicationem ordinari a Deo prestito repugnare. Prater has autem rationes ab ipsa Scriptura petitas, & que sunt veluti a posteriori, alias, quia a priori appetunt, Angelicus primit 2. 2. quiescet cliv. art. 2. his verbis: Ad huius evidentiam confundandorum est, quod per Conc. Theol. Tom. IV.

III. Panis ergo ratio D. Thome explicatur. Concubitus humanus, seu cinnis feminis emissio a natura infinita est ad problem generandum, alienum, intrusumque. Quare, si homo ipsam effundat aut extra vas a natura prefluitum, aut in vas indebitum, aut alio quicunque modo, curavit generationem, aut proit genitz educationem, nutritionem que impedit, peccat contra natura ordinem. Atque fornicatio, que est humani feminismissio, non ordinatur natura sua ad educationem, intrusionemque prolis. Ergo adversatur natura ordinem. Exincurta secunda propria. Fornicatoris dura penitentia iunt, nullo naturali vinculo copulata. Ergo actio fornicationis certe debito ordine a natura iustificata, quo proles genita alatur, & iustificatur. Nam urequa persona, videlicet maris, & feminis, regitur ad hominis educationem, ut ipsa experientia conatur. Lac matris exiguntur, sed non sufficiunt necessarium est fortius alimentum. Requirunt patris cura qua instrutor, defendatur, nudem quantum ad corpus, verum eiam, quod maxime interpellat, quantum ad animam. Fornicatoris autem, coit peracto, vi talis actionis simul commorari non admittantur. Ergo talis actio definita est ordine a natura imposito, quo genitores tenentur ad prolis educationem, & instructionem. Quid quod coitus fornicularis non modo educationem, instructionemque impedit, sed insuper vita prolis aut generatrix, aut genitrix infidis invicit? Vagus quippe concubitus impedit prolis generationem, ut experientia meretricum compertum est. Quot vero pericula imminent proli genite? Quot fetus infuscantur, antequam anima formatur? Quot encantatur animam iam adepti? Quot aternum percuti, qui baptismatione non abiit? Quot hospitibus traduntur, extraneis nutritibus alieni? Quis ergo dixerit, in hoc supremo pectorio, quale est humani genesis conservator, naturae conditorem non definiti certum atque constituentem ordinem, quo tot mala huicmodi impeditur? Negat reponas, nos ita configere ad legem positivam, quae ordinem, seu vinculum prescribat indissolubile, quo iuncti genitores maneam ad prolem educandam, inseparandam. Quoniam ante quicunque positivam legem ratio naturalis hunc ordinem exigit. Lex matrimonii, quam Deus instituit, hunc ordinem impunit. Quin hanc lex non adeo necessaria est, cum potius Deus vinculum etiam mitiori stringere genitores. Idcirco Angelicus late posuit illam distinctionem: Cum

qua permaneat, non per medium tempus, sed *hunc*, vel etiam per totam vitam. Alterutro enim modo poterat Deus instituire matrimonium. Nam, est perperum geni electi, sed ditinum; nihilominus, inquit, Angelicus, Iarlis sufficit ad generationem, educationem, & instructionem prolis. Hinc apparet S. Thomas rationacionem vim suam habere ante quicunque legem positivam.

§. III.

Dileuntur argumenta Martini de Magistris, & Caramuelis.

I. A Nequam lophiphanta, & argutianes Caramuelis refero, iubet nonnulla transcribere eorum quibus felix canit lamentationem aduersus Iovem. Antonium Dianam, quem in hac causa exercitatem adverlarum expertus est: quod magno fibi & infortunio, & dolori verit. Panca illius verba transcribamus ex T. Tom. Theod. fuit. fideum, XII. num. 569. Legit hanc recessum, & communijm dolorum DIANAM, & refol. cit. exercitare, & ait: Hic fuit error Martini de Magistris... Quarto ad fulmina & minus recurrit. Sed quid Caramuel contra? Elevatis ad Deum, & celum oculos, & inclinatus: Tanta ne anima exercitibus ira? Potest examineari, quis, quid, contra quem fajeritfimis Diana obloquatur? Porro loquitur Diana ille meus vir doctifimus, & moderatissimus, qui a confusuris alterius opinionebus absinet, qui tantum censura digna invere soleat, immoderata invenit, aliquorum confusus. Et contra quem hac omnia? Contra Caramuelum, discipulum, amicum, defensorum, a quo nos senei fuit contra censorum ignorantes protinus; a quo fuit in scolis excellentissimus praetulus & dilectissimus, cui amicis fudere fidelissime, & arcifissime est iunctus, & ut in litteris suis loquitur, utique ad effusionem rotios languis: pro quo virginitatem, si succurrat occasio, expendit libenter Caramuel. Sed dicit: Amicus ille; sed magis amica veritas, Quia autem veritas? His vigilansissimus vir dormit: oculatissimus exigit; amicissimus sui ipsius olivicinctus; & decimissimus rem non vult sapere. Quis enim negabat viro tanto posse, si vellet? At quis negabat amico tanto velle, si possit? Quid scio? In DIANA tam nunc, & in eternum meo, plectram venetur, ingenium venero. Et tamen totam Scotti scolam mecum gravissime vulneratum

ab

DISS. I. DE LUXURIA.

227

ab eo video: Et tamen ita illum amo, ut contra eum opponere possum. Patere igitur, exinde domine Magister mihi, ut qui solo dicere te ingenio, aut voluntate deliquissem, dicam saltem, te nimis festinam in illius libri mihi lectio proprieitate: Et ideo me non bene audirebile, si enim audiobiles exalte, tanto es ingenio & doctrina sufficiens, ut etiam intelligeras bene. Patere igitur, ut intacta persona tua (cum enim veris amicis, amo meibz, nec tanto nihil est perfona mea, ut eam velim defendere cum damno mea) verba tua recognosciam. Hoc referibile libuit, ut hinc competitum habeas genium, & indolem duorum Probabilium patrum, & laxitatis fautorum. His assentimuribus mutuo fibi plaudebant, & vivis ad armis se excitabant ascendebantque aduersus fanorum doctrinam. Argumentum sua Caramuel ex Martino de Magistris deprompsit, ut quicque videre potest apud Cardinalem Cartanum 2. 2. quæst. cliv. art. 2, ubi fuit, & distincte omnia Martini argumenta fibi opponit, dilatante.

II. Obicit iraque Caramuel i. in sua Theolog. intentional. Libr. IV. num. 1660. Dicit igitur primo (inquit) si Deus fornicationem non interdixit, non est mala, nec ceterum: & puto, evidenter ostendam. Quia dorum commissio secundum se pecunia est, vel quia naturaliter mala ipsa, vel quia naturaliter mala proli. Nostrum potest dici. Ergo. Non primum, quia sepius continet esse utrique falsum: & in talis casu non est utrique naturaliter mala. Accedit quid si quando insulabilius dicatur, cum graviter insulabili non sit, non potest illi graviter percipiencia. Nec poterit dicti secundum. Fornicatio enim male proli non est. Prima erat non potest dicti male physice, quia in cauffa est ut homo, qui alias in rerum natura non est, producatur. Quia, si iniurias homini, qui illum occidit; beneficas omnius, qui illum gererat. Immo beneficiorum genitor, quam iniurias occisor. Ille enim non potest facere quod homo, qui est, omnia non sit; et ille efficit us qui causit non est, id est incipiat.

III. Relp. Tam peccat ille qui proximo malum intent, quam qui beneficium male conferat. Beneficium est efficerre ut homo, qui non est, efficiat; at contra naturam ordinem est eiudicandi beneficium impetrare multis gravibusque malis admixtum; ut iunt privatio educationis &c. Nonne ipsi coniuges peccarent, si taliter uteretur copula qua generarent filios monstruos, cacos, malitos membrorum, quales generari solent qui tempore

fluxus menstrui concipiuntur? Aut ergo abstinendum a benefici collatione, aut conferrendum iuxta natura ordinem. Insalabili & noxia est fornicatio tum ipsi fornicatoribus, qui proprii corpora, quae Dei templum sunt, polluant; tum proli nasciture, quam gravium malorum pericula exponunt. Mala haec gratia fuit. Grave ergo crimen fornicatio.

IV. Obicit 2. Caramuel loc. cit. num. 1691. Aliquis (inquit) ad educationem reverens. Fecerunt enim ipsam fornicationem esse proli physice utilem; sed noviciorum moraliter. Sed hoc est verbo obliuere. Proles, antequam effectiva, ubi est? In omnipotencia thesauris. Quid illa? Actus nihil. An homo existens iniurian facere potest nihil? An nihilum habet iuria, & dominum?

V. Relp. Propria Caramuelis est hoc sophificandi ratio. Hoc lophiphanta evincit, fornicationem non esse completem iniustitiae crimem; minime vero concludit, quadam iniustitiae speciem non preferre. Nam proli preter naturae leges futum generare velit. Dominicus aoto, qui Lib. V. quæst. III. art. 3. fibi hoc opponit argumentum, quamquam concedat, fornicationem non esse veram iniustitiam; contendit tamen eam an aliquo modo adverari iustitia: quia erga futuram problemata fertur est. Constituit autem fornicatio principaliter in specie intemperantia: quia non est contra personam que actu existit. Argumentum Caramuelis fibi opponit D. Thomas cit. quæst. elv. art. 2, quanto loco, cui ad 4. sic respondet. Fornicatio contraria dictio proximi quantum ad hoc quod repugnat bono proli nasciture, dum scilicet ad operam generationis, non secundum quod convenienti proli nasciture.

VI. Opponit 3. Augustinus dicit, melius esse dannos quam amissari. Item dicit, melius esse proli male educari quam absolute in rerum natura non esse.

VII. Relp. Augustinus physice, non moraliter loquitur, quod coafat ex oraculo Christi Domini Matr. XXVI. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille, minimus iudas Icariores. Pugnantes videant duas harpropositiones, si absolute spectentur. Ceterum aliis veris sunt. Ita Augustini in fenu physico, in quo melius est damnari quam amissari; haec Christi Domini in fenu moralis. Similiter dicimus, melius esse proli male educari quam non esse, in fenu physico, fenus in fenu mortali.

VIII. Obicit 4. Ex paupertate potius quam

ex

ex fornicatione proficietur mala prolis educationis. Videmus enim Principium nostros optimo educatos, & contra indisciplinatos mores inter coniages viles, & mendicos. Positum ergo pauperum matrimonio condamnavae sunt quam divitium fornications. Sed, inquit, esse per accidentem, quod filii illegitimi Principium deinceps educatur. Dicunt; non tamet probant. Vero similius enim videtur esse per se, quod filii pauperum male educantur. Sed etio. Si inter duas bona netherum educatione omnino per accidentem. Ergo si per accidentem contingit quod filii fornicarii Principium bene educantur, etiam per accidentem contingit quod parentes fornicantes non possent. Et probo sic. Ideo fornicatus intercedetur, quia ex illa mala prolis educatione sequitur. Ergo, si haec non seferetur, non intercedetur illa. Finis igitur huius inhibitionis bona educatione est. Atqui probable est quod, quando finis cestat per accidentem in particulari, haec etiam cestat per accidentem in particulari. Ergo, si quidem admittitur, quod finis legis fornicationis prohibentibus soleat in aliquo particulari cestare per accidentem admittendum omnino est, ipsam legem cestare. Haec tenet verbi Carmel.

X. Hoc idem argumentum opponit prius Martinus de Magistris, quem insegit, & erroris turpissimi arguit acutissimum. Caeterius in commentariis ad hunc articulum, ubi pleno in lumine collocat solutionem datam a S. Thoma in ipso corpore articuli. Ut itaque plenius teneatur sensus distinctionis data ab Angelico, videlicet per accidentem esse quod filii fornicatorum divitum bene educantur; animadventur, inquit Caeterius, actus morales speciem bonitatis, aut malitiae minime capere in eis quae per accidentem, sed ex iis quae per se occurunt. Specula ergo est actio fornicationis, seu coitus ipse fornicarius absolute & secundum se. Hic natura sua privatus est vinculo indisolubili, quo personae fornicantes costringantur. Ergo natura sua caret ordine debito, seu obligatione proliis educante. Contra, quando personae uncta sunt vinculo aut permanenti, ut dictum est, aut indisolubili; iam tum coitus suape natura recto ordine praeedit est, & proleque generat cum onere fixo educationis. Et hoc est quod per se in morum actionibus spectatur. Dicat Carmel; sunt in matrimonio aditibus spectatur. Matrimonio five divitum, five pauperum? Affirmare non audebit. Et tamen coniuges, five divites, five pauperes, ut experientia liquet, sepe male educant lobalem suam. Quia ergo ratione nequeant reprobari matri-

monia divitum, quod perfisse edificant filios suis, quia per accidentem id contingit; eadem ratione nequeant approbari divitum fornicatio, quia optime edificant prolem, eo quod accidentalis est educationis ista. Inceptum omnino est quod subdit Carmel, nempe cestare legem in particulari, dum per accidentem cestat evidenter finis. Hec Carmelius argumento ex falla questionis, & distinctionis angelicas intelligentia, proficietur. Siquidem Carmelita argutatur, quia in fornicatione, eventum accidentalium educationis spectat, minime vero ordinem debitum ipsi actioni fornicarie. Coitus fornicarius fecunt natura sua adfert periculum prave educationis, aliorumque mali, proli immunitatem. Hoc periculum est quod lex prohibens fornicationem per se spectat. Negamus vero, hoc periculum aliquando cestare, cum ponitur coitus fornicarius. Atque adeo namquam cestat lex. Quamobrem Angelicus semper in suo articulo confidat non illam fornicationis inordinationem que natura sua apta est cestimandi mala parere. Sic enim loquitur: Fornicatio autem simplex importat inordinationem, que virgitate in nocturnum vite eius. Porro in documentum vergunt non ea tantum que repleat nocent (nam & bona quandoque documentum inferre valent) sed ea potissimum qua periculum intrinsecus insitum habent inferendi detrimentum. Hac omnia paucis verbis angelica perspicue docet S. Thomas. Quare Caeterius, qui hac omnia profunde interpretatus est, inquit: Et gratias agimus D. Thome, qui nos haec docuit. Sed quod multos in haec, & in aliis moralibus materiis decipit, est, quia non penetrant, quod redditum naturalis in humanis actibus non est secundum esse per accidentem contingit, & quod certitudine mathematica non expetenda est in moralibus; sed demonstrationes morales tunc sunt certe, cum ostendunt id quod per se, & ut in pluribus rectum, aut non rectum est; & hec ad confirmationem universalis in moralibus sufficiunt, nisi apud discipline incapaces. Quo fit ut satis mercede dicatur, quod privatio ordinis ad generationem non est adequata, & propria ratio quare concubitus reddatur illiciunt quia concubitus cum sterili uxore non est aptus ad generationem. Et ramus est dicere, ut in quod non erubescant dicere, quod quantumcumque concubitus cum sterili per accidentem sit incepitus ad generationem, ex hoc sequitur quod non ordinari ad generationem, non est praesita, & adequata ratio illiciti: quia ubique inventur,

retur, ex quocumque accidente conficietur illicitum. Hie enim Martini error intolerabilis; defraudent totius Philosophie moralis, misendo per se, & per accidentem, & ex his quae sunt per accidentem, falsificans universalia ex his quae sunt per se, nisi exclusis, est ab Aristotele docente, qualis in moralibus continet, qualis sunt moralia universalia; praeiuxus, & exclusus est ab Auctore in libro contra Gentiles, & hic. Perit omnis doctrina, nisi sustinet in his sunt per se. De ratione fornicationis voluntarie est quod secundum se ordinatur ad generationem, nec hoc nunquam auctor potest, sed ex accidentibus existimatis, vel statis &c. sit per accidentem ut in ea non fortior sit effectum generationis. Hoc autem non accusat concubitum altero a marito coenant, incertas statim evadunt, cuiusdam sit liboles. Si vero multis communiquerat, rara erit proles. Non rarias, aut frequetas proli culpam indicat; sed per accidentem excusat concubitum fornicatum.

XI. Hinc etiam patet quoniam sit efficax ratio ad incertitudinem proli petitam. Siquidem concubitus soli cum solita natura sua non excludit, immo adfert accumulum ad multos. Nam ex quo mulier soluta sit, potest se communicare pluribus. Nullo quippe naturali, & indisolubili vinculo ab hac communicatione coegeretur. Natura fornicationis est quod sit concubitus liber cum libera, ut soluti cum soluta. Pugnat autem directe haec duo, nempe quod fornicatores sint soluti, & ligati eodem tempore. Porro in generatione humana pater fornicatus est de certitudine proli. Nulla esse potest certitudo proli sine certitudine excludendo alienum concubitum cum muliere fornicaria. Sed eo ipso quod sit fornicaria, & soluta, libertatem habet concubendi cum aliis, ut dictum est. Ergo coitus fornicatorum excludit debitum certum educationis.

XII. Futil est quod obicit Martinus de Magistris, nempe inquit posse legem, quia sufficienter habeatur certitudo proli; atque adeo debitum educationis; quia, si mulier fornicata paucis lege communiceat, facilis erit certitudo; si mulier rara erit proles.

XIII. Obiectio confirmat sententiam traditionis. Nam si necessaria lex est illa providetur certitudini proli, iam conceditur matrimonium occidere propter hoc quod obedit Deo... ita etiam Osee non peccat fornicando ex precepto domini. Non talis concubitus proprius fornicatio dicitur; quoniam fornicatio non inveniatur referendo ad cunsum communem. Deus ergo cum sit supremus omnium dominus, rerum dominia purparare valet & efficere, ut mulier, qua Osee non erat, illius sit; quemadmodum Abraham constituit dominum filii

fili sui, ut posset absque culpa illum occidere? & bona Aegyptiorum in potestati transtulit Indorum, Abraham, & Iacob, ad ancillas acescunt, non quasi forniciatio concubinii... Indam autem non est necessarium a peccato excusare, inquit Angelicus ad 3. Hoc omnia comperta sunt. Ad id vero quod obicitur ex S. Ildeph. dñi. xxxiv. ubi dicitur quod Christianos si coniux deefi, habeat concubinam; respondet, ut nota Glotta, nomine concubina ibi intelligi uxorem abique loquuntur legali, dote, instrumento, & tertiis; feci mulierem forniciariam. Interpretatio communis, & manifista.

XVI. Quesit, sit ne forniciatio gravior ceteris peccatis? Rsp. Dicatum iam supra est, fornicationem genere suo peccatum esse mortale: quia graviter edidit ordinem qui generis humani conservacionem spectat. Facta autem comparatione eius cum aliis peccatis, communis sententia est, malitiam fornicationis graviori esse furto, leviori tamen malitia homicidii, & eorum criminum que sunt contra Deum. Ratio in promptu adeit. Gravitas criminis pertinet ex magnitudine boni cui opponitur. Bonum divinum infinite excedit omnia bona creata. Ergo peccata, opposita bono divino, seu virtutibus theologicis, superant in malitia cetera omnia flagitia que sunt contra bonum creatum proximi. Inter bona creata eminet vita humana. Vita hominis nati excellenter est vita hominis nascitur. Ergo homicidium, quod aucteri vitam hominis nati, gravius est fornicatione, que impedit vitam hominis nascitur. Est autem fornicatio gravior furto, & ceteris culpis, que sunt contra bona exteriora hominis: quia vita etiam, ut dicitur, in potentia, praeftior est bonis exterioribus. Haec omnia docet Angelicus 2. 2. quæcl. civ. art. 3. quæcl. 11. de malo art. 10. Maximum, inquit, bonum proximi est ipsa vita hominis, cui opponitur peccatum homicidii, quod tollit actualēm hominis vitam, & peccatum luxurie, quod opponitur vita hominis in potentia: quia est inordinatio quædam circa actum generationis humanæ. Unde inter omnia peccata que sunt in proximum, gravius est homicidium secundum suum genus, & secundum locum tenet adulterium, & fornicatio, & huiusmodi peccata & rapina, & huiusmodi, per quæ in exterioribus bonis leditur proximus.

XVII. Ex hac Angelici doctrina evanescit obiectio Martini, inquisiens, fursum opponi iustitiae, que virtus prestantior est temperan-

tia, cui opponitur luxuria. Porro peccatum illud gravius est quod excellentiori virtuti opponitur. At hoc verum haber absolute. Terterum, si vitium oppotuit virtuti inferiori, fieri opponatur aliquo modo virtuti superiori, tum ratione istius circumstantie gravius esse potest peccato oppotito virtuti superiori tantum. Luxurias contra dilectionem proximi est, ut ex D. Thomæ supra adnotavimus, & directe opponitur virtuti temperantiae. Ceterum aliquo modo est etiam contra iustitiam, id est contra vitam hominis, non iam nisi, sed nascitur. Qui impedit terram, plantas &c. ne pariant, ladii proximum, non in bonis que aucti possidet, sed in iis que possidere valent. Fornicator suo inordinato contumelie genus humanum, edendo in lucem personam debito ordine defluitam. Quare sicut non dirigere, oblique ramen forniciatio opponitur etiam virtuti iustitiae, ut obliteravit Dominicus Soto Lib. V. de iust. qnq. III. art. 3. Idecirco gravior est peccatus alius, que non via boni exterius proximi.

XVIII. De altera propositione in hac materia proscriptio ab Innocencio XI. qua spebat mollementis & sodomitam, infra sermone erit contra Caramuelum, qui etiam prefatam propositionem damnatum docuit.

CAPUT VII.

De concubinatu. Laxitas quorundam Moralistarum in absolutione concubinario-rum, & fornicatorum.

I. Quesit. I. In quo differat concubinatus a fornicatione? Rsp. Fornicatio est concubitus soluti cum soluta femina quacumque, modo una, modo altera. Contra concubinatus est continuata, sed frequens fornicatio cum determinata miliere, sive soluta sit, sive matrimonio, aut alio vinculo ligata. Quare enarratore prodit peculiarem ipsa fornicationem, & adulterium; cum per omnes luxurie species divergant. Quia tamen concubinari plenius per sona ambe solute sunt, ad fornicationem continuatum concubinatus revocatur.

II. Diversa est concubinatus usurpatio in iure civili, ac canonico. Ius civile ad rationem concubinatus plura requirit, ut communiter Doctores obliterant. I. Ut mulier in domo concubinaria alatur, & cohabitetur: si foris degat, filii ex eadem natu nec naturales reputantur, nec per subequens matrimonium legitimati sunt. II. Ut ex coniunctudine carnaliter

liter commisceantur. III. Ut concubinari sunt ita liberi, ut matrimonio fungi valeant. IV. Ut mulier sit cognita, tamquam concubina. V. Ut sit unica. VI. Ut sit in habitu concubinæ, qui ab habitu uxoris debet esse distinctus.

III. Canonizit hoc desiderare, pœna solent concubinatum. Est concubitus viri cum feminâ soluta, quam quis vel in domo propria, vel extra retinet, & ad quam frequenter, vel ex coniunctudine accedit, sive retenet ut concubinum, sive ut pædagogum, fræc quacumque alio titulo. Hac delictum gravissimum pratidit concubinatus manitam. Præter enim iniuriante fornicationis adfert perniciem remitto ad differtationem de occasione proxima, prophanæ, & remota; quare paucis numc ab eadem me expediunt. Que sunt graviora, præxi utiliora, pœna indicabio. In causa plurium Calufiarum scribendi de hac materia ratio foveat illam, quam lugemus universaliter corruptelam. Damnatus sententia vanis ratuiculis, & distincitius ita exēnuant, ut ad nihilum fere eas redigant. Omnes nunc fatentur concubinariū abolitione ablovi non posse; sed proponunt lequentes questiones.

VI. Quidam. III. Si concubinarius promittat fei amittit concubinam, potest ne, antequam eam dimittat, abfolvi? Rsp. P. Mathewus Moya in tract. Tom. I. disp. vii. tract. iii. Horæ in expositione proposit. 61. ab Innocencio XI. proscriptio docent, feme, & bis, lecus ter, abolvendum concubinariū promittente fe dimisitum concubinam. Idem docet Antonius a Spirito sancto in Director. Confess. tract. v. disp. iii. sect. 1. num. 14.

VII. PP. Salmantenses distinguunt concubinariū publicum a privato tract. xxv. cap. ii. punct. 2. §. 1. n. 32. & seq. Primum nunquam abolvendum docent; neque secundum communiter loquendo, donec concubinariū dimiserit. At in aliquo raro casu hunc secundum abolvendum pro prima vice defendant: ut si concubinarius lacrymas funderet, contritionem magistrum conceperit ex alioconio concionis auditione, & alia familia ligna preferret, vi quorum Confessarii prudens iudicium efformare posset de firmo, ac contanti proposito incendi concubinam. Quia (inquit num. 34.) licet communiter concubinariū non sit credendum; tamen, si est aliqua nobilis persona ex his quæ patias mortem quam fractionem fidei dat eligunt, & alias concurvant alia circumstantie ex, supera

relatis, temerariis est illi non credere: quia his circumstantiis monitus, & fortis ad expellendam concubinam quam ante erat; maxime cum similes perfam non licet, quod si fecit promittit, vera peccata facit, sacrilegio confitendo, & communiquando. Ergo in his circumstantiis potest pro prima tantum vice concubinaris absolviri, si promittat concubinam statim dimisssum, aut ultius ad eam non accedendum, quando foris habet.

VII. Moyz, Sanchez, Antonii a Spiritu sancto verba transcribere soleit, quod nota laxitas factores sunt, potissimum duo primi, qui proprii prouicriunt, Verba Salmanticensium referibile sincere placuit, quia Theologos illos in re morali, & potissimum in scholastica Theologia, magni facio, tum ob doctrina integratem, tum ob oblegium quo S. Thomas doctrinam colunt, eamque erudit, & perdoce propugnant. Idcirco non exiguë Theologi illi auctoritatis iure ac merito sunt: atque adeo, si quid laxius docearent, eorum auctoritas promovenda laxitatem interixerit. Porro, salvo tempore perdoctos viros obsequio, officio, laudata eorum opinio, quamquam caute prudenteque expedita, mihi fala est, & periculi plena ob absum qui necessario ferme illam conquequierit, evidentissima experientia.

IX. Confessarii, prefata doctrina imbuti, prima vice committente concubinarii absolvunt. Lacrymulas aut vere probalentes, aut apparentes in vultu vident concubinarii. Nobilitas, splendor, divitiae (pauperes enim raro concubinias alunt) & cetera humanitatis praefigia ultra se in animo Confessarii ingenerunt, cor emolumenti, memorem infectant, doctrina rigorem delinquent, & relate opinio- nis auctoritate adieci, abolitionis beneficium facilmente obtinente concubinarii. Ab solutio- nent obta- pto annum audent quam- piam alium Confessarium, & prefatis lenociniis similiter abolitionem percipiunt. Et en inundantis laxitatis staturigenam: quam certum est a prefatis Theologis nec intendi, nec pravideri; sed experientia tellis est eam quoquoeverius graffari. Nec dicas, hac ex Confessarii imperitia, fucus ex doctrina proficiunt; quoniam repono ego, ex utroque certissime derivari.

X. Quare recitata sententia non modo periculi plena est ob aquib[us] qui eam committente in praxi conquequierit, sed etiam falli mihi est. Due sunt rationes quibus eam fulciant laudati Theologi. Altera est nobilitas personæ, qua mortem potius subiret,

quam oppignoratam violarer fidem. Mirum est hanc potuisse a doctissimis viris obtulisse rationem. Sint, per me licet, in civili commercio tam firmas fidelitatis concubiniorum aliqui. At quomodo in aeterna salutis negotio illorum confitans, & firma fidelitas alle oppignorate in baptisimata folemmi ritu fidei fructores. Quid quid nemo repente si concubinarius; sed communiter post centenas sponsionum Deo factarum violations, in tenebris vita prolabuntur concubinatus? Quatenus, tametsi in mundanis negotiis ob plures humanos respectus ob spem, & timorem rerum terrenarum, soliti efflent fidelitatem in promissis servare; adhuc tamen nullius fidei in anima negotio habendi forent, ipso ipso quid sicut concubinarii. Altera ratio non minus utilis est. Utique eiusmodi nobilium concubinarius non late, novum se fidelis committente, si fidei promittat; quin paucos Christianos id latet. Sed animadver- dum, concubinarius committente exsuffit, se sincere, non fidei promittere. Verum hic scopolus latitat. Hac sincerae promissionis appetientia ea est que tum Confessarii, tum concubinarios, & omnes in occasione perfidientes decipit. Reputent concubinarii se sincere promittere, iurem etiam se habere possitum firmum esciendi concubinam. Hac sincera voluntate se affectos exsuffit resipia. Et his fuis dicipienti miseri Confessarii. Hac sinceritas, obtenta ab solutio- nente, continuo ad affectum concubini evanescit. Nec oppositas, valide abolitionem imperit, quoties peccator, dum confitetur, sincere dolet de peccatis. Verum habet. Sed id quod nego, est, Confessarii posse prudens formare iudicium, concubinarii sincere dolere, nisi prius concubinam expulerit. At Confessarius neque penitentis intimos cordis recessus per- vadere; sed ex iolis externis indicis interiori- um debet animi dolorem percipere. Sed, in- quam ego, tum apparent vera doloris signa, & prudenter reputari potest cor contritum, cum proxima ablata fuerit peccandi occasio; fucus, si deliberate peccandi fomenta refi- neantur?

XI. Quest. IV. *Absolvendus ne est, ut contendit P. Viva, prima, & secunda vice qui persolvit in occasione proxima, antequam oam dimitiat?* Relip. P. Dominicus Viva in sua trutina in prop. 41. Alexander VII. n. 16. hanc questionem proponit sub his terminis. Dubitatur hic, an possit absolviri qui in occasione peccandi proxima veritas

est, antequam illam tollat, praferit si in alia confessione id promittit, & deinde non fecit promissi? Nonnulli putant ab solvi non posse extra causam necessitatis... Communis tamen cum Suarez, Tolosa, & aliis sententia posse huiusmodi penitentem ab solvi feme, ac iterum, si apparent hic & nunc vera signa doloris, & proprie- tatis tollendi statim occasionem proximam. Ratio cur videatur posse prima, & secunda vice ab solvi, est, quia posse penitentem aut immediate ante, aut audi- do concione, aut audiendo ipsius Con- fessoris admonitiones, excitari ad zecum & efficacem propensionem non peccandi; in quo casu est sufficientis dispositus. Sic possum ab solvendis penitentes per hoc quod prep- nat restituere: quamvis ante confessionem non restituire, prout poterant.... Neque ex propositione illi 61. Innocentio XI. est rurum quod ab solvi non possit. Nam qui proponit occasionem statim tollere, non potest dici quod illam velit de presenti occasionem, & peccatum, quod confitetur. Detestatur utique de pre- senti. At impostrum illud vele convincitur, cum occasio- nem ad illud impellementem dimittere recusat. Numquid, antequam da- minaret proposito, quicquam docuit ab solvendis peccato-rem qui de prelenti occasio- nem peccandi veller? Qui proponit occasio- nem statim tollere, non potest dici quod illam velit de presenti. Immo contra. Qui occasio- nem illico, cum posset, non dimitit, prudenter- mente dici debet, quod illam velit & de pre- senti & de futuro. Hac est presumptio quam quicquam prudens formare debet. Sed, ut ma- gis patet quam pericilio sit hac recentia in- terpretatio, notandum est, nihil magis ad- vertari Ecclesiæ definitionem, quam alterare, ab solvi posse peccato-rem, antequam ab occa- sione recessat. P. Viva inquit: Potuit peni- tentis aut audiendo concionem, aut Confessarii administrationem excitare in le efficax propo- situm non peccandi, & dolorem de peccato prariterio. Nemo negat hoc possibile esse. At numquid possibilitas, ut sic loquar, regula est prudenter iudicari? Soli Deo cor homi- nis patet. Penitentia ipse non valet digno- scere sui propositi, & doloris sineritatem. Frequentissime mentitur iniqtitas fibi. De- formitas ac turpitudine peccari, aeterna sup- plicia peccato divinitus constituta, cum pec- catoris menti occurrit, lacrymas aliquas ex- tortunt. Verum, nisi peccator præcidat manu, eruatque oculos, id est nisi occasio- nem elabendi auferat, prefata signa fallacia esse arguantur. Quapropter Ecclesia definit, non esse abolitionem imperitandam, nisi occa- sione submota. Quid ergo obtundis: Potest penitentis sincere proponere emendationem: potest dolere de culpa; atque adeo est capax abolitionis? Nonne hec erant ratio[n]is Theologorum qui damnata thesim propu- gna.

XIII. Damnata ab Innocentio XI. propositio 61. hec est. Potest aliquando ab solvi in proxima occasione peccandi vestitus, quam potest, & non vult omittere, quam immo dicere, & ex propisio queri, aut es- se ingedit. Damnata thesi non abolute abol- vendum peccato-rem proxima irrecitam occa- sione afficit; sed aliquando, videbent aliqua vice. Ergo iuxta doctrinam Ecclesiæ num- quid ab solvendis est, nisi prius dimitit, si posset, occasio- nem. Quia subdit P. Viva, in examen veniant. Qui proponit occasio- nem statim tollere, non potest dici quod illam velit de presenti. Pergeat. Nullus est inter Catholicos adeo Iesuitus qui dum confitetur, velit de presenti occasio- nem, & peccatum, quod confitetur. Detestatur utique de pre- senti. At impostrum illud vele convincitur, cum occasio- nem ad illud impellementem dimittere recusat. Numquid, antequam da- minaret proposito, quicquam docuit ab solvendis peccato-rem qui de prelenti occasio- nem peccandi veller? Qui proponit occasio- nem statim tollere, non potest dici quod illam velit de presenti. Immo contra. Qui occasio- nem illico, cum posset, non dimitit, prudenter- mente dici debet, quod illam velit & de pre- senti & de futuro. Hac est presumptio quam quicquam prudens formare debet. Sed, ut ma- gis patet quam pericilio sit hac recentia in- terpretatio, notandum est, nihil magis ad- vertari Ecclesiæ definitionem, quam alterare, ab solvi posse peccato-rem, antequam ab occa- sione recessat. P. Viva inquit: Potuit peni- tentis aut audiendo concionem, aut Confessarii administrationem excitare in le efficax propo- situm non peccandi, & dolorem de peccato prariterio. Nemo negat hoc possibile esse. At numquid possibilitas, ut sic loquar, regula est prudenter iudicari? Soli Deo cor homi- nis patet. Penitentia ipse non valet digno- scere sui propositi, & doloris sineritatem. Frequentissime mentitur iniqtitas fibi. De- formitas ac turpitudine peccari, aeterna sup- plicia peccato divinitus constituta, cum pec- catoris menti occurrit, lacrymas aliquas ex- tortunt. Verum, nisi peccator præcidat manu, eruatque oculos, id est nisi occasio- nem elabendi auferat, prefata signa fallacia esse arguantur. Quapropter Ecclesia definit, non esse abolitionem imperitandam, nisi occa- sione submota. Quid ergo obtundis: Potest penitentis sincere proponere emendationem: potest dolere de culpa; atque adeo est capax abolitionis? Nonne hec erant ratio[n]is Theologorum qui damnata thesim propu- gna.

gnabant? Ediferas P. Viva, quas alias ratuunculas exigitaverint, & protulerint illi qui dannatas opiniones docuerint. Non alias fane preter has quas nunc ille reproductus in medium tamquam recedam crambent. Quid possit penitentem, solum Deo notum est. Quid hic & nunc te agere conveniat, decernendum. Non esse absolvendum penitentem, nisi prius, cum posset, occasione dimittat, Ecclesia docet. Cur? Quia iuxta vera prudentiae christiana regulas indicatur, sinecure non detestari peccatum qui peccati illicio non abigit. Sit decernit Romana Sedes. Quid ergo, ut definitionem Ecclesie eludas, ad possibiles confusis? Quid coram Deo prefare penitentem valeat, ad tuum tribunal non spectat. Tuum iudicium ex his formarum coniecturis debet quae humana subiaceant prudentie.

XIV. Quæst. V. An si quis ita stupidus sit, ut ignoret se debere concubinaria dimittere, præsumquam absolvatur, sit pro prima vice absolvendus? Relp. Adfiant Salmanticensis tract. xxvi. cap. 11. puncti, 2. §. 1. num. 40. quia hoc ex ignorantia, inquit, procedit. Hoc opinio nobis falsa apparet. Si enim ad eo stupidus est, ut nequeat tam perpicuum veritatem percipere, qualis est obligatio rescedendi a proximo peccati pericolo; eo ipso minus certus, capax solutionis est reputandus. Dislipanda igitur frons foret in illo homine tanta ignorantia caligo, cuncte mens illiprandae carletta doctrina luce, ut in eo excitaretur vera cordis contrito, odiutim peccati. Huc tendant Confessari curae, studium, & sollicitudo. Quibus peractis, beneficia absolusionis impetrant.

XV. Quæst. VI. Quanquam ergo regula servanda in ablatione concubinarii, & in occasione proxima extansit? Relp. Et servanda adamussum regula est quam Ecclesia præferit. Num quam, & iterum dico, numquam absolvendus concubinarius est, nisi prius, cum possit, occasione repleti dimittat. Sola physica, & realis impotencia, ut forte mors statim immensum, aliudque simile impedimentum, efficeret posset ut ordo iste non servaretur, & absolucionem imperiretur, concubinam non amora. Ratio evidens. Cur absolvendus vel unica vice concubinarius qui, cum possit, non dimittit concubinarii? Quanquam non dimittendi ratio, nisi amor, & affectus, seu desiderium eandem habent? Falsum, inquis. Quanquam ergo? Potest eam dimittere, ut supponimus. Cur ergo eam non dimittit? Quia hic & nunc ex mortis cogitatione aut

ex concionis auditione, vel ex amici, aut Confessarii ferventi perquisitione, & contritum exeritur, & constans, propositum se habere lentit concubinarii statim dimittendi post confessionem. Quare, ne opportunam confessio- nis peragende commoditatem amittat, & contra munera, absolvendus videtur, ut poftea le- curis concubinam expellat.

XVI. Hac, & familia pura, putreque il- lusions sunt, & fuci, quibus & Calufiis, & Confessarii, & penitentis decepti sacrilegia multiplicant. Olim diuina temporis potestitia probabantur lutoriacores, antequam ad lacram menam admitterentur. Miser nunc disciplina viget. Atvidendum, providendum que ne in extremum laxitatis recidat. Porro quamam maior laxitas quam si penitentis, antequam peccandi occasionem abigat, absolvatur? Nec penitentis fidere fuit lacrymos, nec Confessarius eidem fidem adhibere debet. Sed in negotio adeo gravi, adumbrasum Ecclesie doctrine, que dimittendam ante abolutionem concubinarii, occasioneque invenit, infistendum. At experientia, inquis, dimittitur abique abolutione, ut prius concubinam expellant, non reveri ad Confessarii; sed, opprimiti illi confitendi committunt neglegita, in luto concubinarii dum multum hincere. Ergo, subito ego, experientia compertum est euilmodi penitentes retrahit efflent, & concubinam pellerent, & ad argutato quam obtrudunt Calufi pro facilius abolutionibus facundis, futilim illorum opinandi rationem revincti. Si concubinarii abique abolutione dimitti non cieunt pellim- ent, evidens est illos non esse sincere contritos. Et idem dicendum de debitoribus qui debita ante abolutionem solvere reculant. Doctrina Calufiarum directa cum evangelica pugnat. Evangelium clamat Matth. v. si ergo ejus manus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi manus tuum ante altare, & vade PRUDUS reconciliari fratri tuo, & tuus vesiens offres manus tuum. Debitorum languine mercenariorum, artificium, mercatorum madent. Concubinarii suis offendiculis, publicisque icondialis integrum civitatem inficiunt, aniam peccandi inventibus purgant. Evangelium: Christi PRUDUS auferenda offendicula illa iuber. Catinche plures contra suis cogitationibus mixi oppositum docent,

Mor-

candi singes preces, ieiunia, liborum piorum lectio, quotidiana novissimum meditatio plus minutiæ, prout prudens Confessarius iudicaverit. Careat insuper omni studio debet ut mulier ipsa domo recedat, sicuti recedere tenuerit. Docto, ac pio Confessario filiales penitentes opus habent, qui dignoscere valent, sit ne occasio omnino necessaria, & que remedia sint opportuna.

XIX. Advertendum, quod licet Confessarius cogere non valeat, ut domo paterna filius recedat, ob iniuriam quam patrie potestati eiusmodi fuga inferret; filius tamen, si iniuncta remedia omnia experientur, conplicite anima fugae debet, etiam fugam aripiendo. Confessarius hoc numeri fastidit, si nullam videns enclavationem, abolutionem suspenderat. Filius vero, si tantè fragilitate existat, ut in conspectu concubinae nequeat se contineare, tum abire domo debet. Pruis tamen expulso mulieris tentanda. Paterfamilias, si prudens sit, & vero christianus, facti certiori potest, ut spirituali filii ruina remedium raret. Hæc omnia exequitum requirent prudenter, non humanam, sed evangelicam, que cum primis aeternam animæ salutem praocculti habeat; deinde humanam rebus, quoad fieri potest, & quantum anime fatus permitit, contulat. Frequentissime ordo invertitur, & maior humanarum quam divinarum resonatio habetur. Primi Christiani, quos nostra vita exemplaria Deus non sine peculiari providentia constituit, domum, patrem, dicitias, & terrena quaque concilarunt, ut in tuto animæ salutem collocarent. Non se- verior tunc intituta divina, non durior lex, non arctior via, non angustius cali iamna, non difficilior ingressus quam nunc; nec nuditio Dei misericordia, aut mitior lex, aut latior via, aut facilior aditus.

XX. Quæst. IX. Mulier paupercula, qua aut confanguineo, aut droit seruensi, illorum effectu pillea, absolvenda ne est, nisi prius recedat? Relp. Negans tentientem vera est. Ratio obvia. Mulier potest occasione dimittere si velit. Ergo, si non dimittat, recedat, ut domo illa, abolutionis capax minime est. Neque commodum, & utilitas quam percipit ex sua servitute, latit est ut perfidere pollit in proxima illa peccandi occasione. Ergo alios dominos querere cogit, ut vine sulfurenam abique aeternæ latitutis dispensatione lucari valeat. Quid, si scandulum, & infamia gravis ex recefli contingenter? His est uitatissimus diaboli laqueus, quo animas capit, & suspensus in patibulo pellicatus tenet,

XVIII. Quæst. VIII. Absolvendus ne filius familias qui domi concubinarii habet? Relp. Adfiant communiter Theologi, dummodo confuta exequatur remedia. Hec porro sunt præteriorum criminum congrua penitentia, & satisfactio; cautio summa viritanti concebendo familiarem aspectum, & collatorium; firma, & constans voluntas non pec-

ner. Paucis rem expedio. Si scandalum, & infamia reapeat dicescum conseqnerentur; tum remeda que pro filiofilias praeparita sunt, exequenda iubantur. Si haec nullata sint, recessendum omnino est. Vix excogitabilis causa est in quo recedere mulier nequeat absque scandalum, & infamia. Innumeris erunt prae-textus sine scandalo abeundi, quando sinistre & ex animi sententia mulier anime fatus propiscere velit. Quare fere semper hoc quod obtruditur, scandalum commentium est, iniania chimérica.

XXI. Multo minus absolvendus est concubinarius, qui dominum concubina dimisit ingressur, ad alendos filios ex eadem iofceptos; quando ex tali ingressu nove fornitiones cum eis leguantur. Voluntaria quippe occasio est; cum alterius personae auxilio afflita pectori possit.

XXIV. Quæst. XI. Absolvenda ne hospita est, qua quotiescet hōspites, rem cum iisdem habet? Resq. Adfirmat Salmanticensis tract. xxvi. cap. ii. punt. 2. §. 2. num. 49. Quia, inquit, eunisodi hōspite habent diversiori conducta, carentque alio vivendi modo, & nequeunt sine magno incommodo hōspite relivere. Proponere tamen hōspita finitima dobet ne nunquam, cum illo hōspite solo in aliquo cubiculo collocutur, aut cum eodem ibidem commemoratur. Giant pro hac opinione Trullencum, Nazarium, Thomam Hurtadum, Antonium a Spiritu sancto, atque ab aliis.

XXIII. Rem paucis expedio. Utique condonari non sunt ad officium deferendum qui artes omnino licitas, pugna medicam, chirurgiam, simileque profientes ob illarum exercitium in occasione proxima peccandi versantur, si remediorum uero peccatis abstineant. At quid, si remedia inutilia sint? Nectunt, inquietant advertebit, cogendi sunt ut artes honestas defantur. Bene habet. At nunquid absolvendi, si nulla sit emendatio? Hic aqua habet. Dico itaque, si fabularum remediorum uero a peccatis te temperant eiūmodi artifices, sunt absolvendi. Si vero remedia nihil profitantur, suspendenda absolvendi est. Ipsi artifices, dum experientur artes suas sibi esse occasiones proximas probantur, tenentur etiam dimittere, quoties alia via a peccatis que ob earundem exercitum perpetrant, liberari nequeunt. Quare, dum dicunt adverfari, non posse Confessorium cogere has artifices ad deferendas artes honestas, rependum est, neque artifices cogere posse Confessoriarium ad impertiendam ablutionem. In his casibus alterius artifices praefare de-

bent: aut severa poenitentia, ieiuniorum, fastigiorum, precium frequentia, affida libitorum facrorum lectio, aliorumque remediorum uero subfigere appetitiones suas, carnem domare, concupiscentiam cohibere, ut a culpis ablimeant; aut si hīc omnis inepta fuerint, artes ipsas delerete, quoties eadem confusa proxima peccandi sint. Prudenter opus est. Si relapsus in peccata sit, non artis, sed frigilitatis causa; si non sit frequens; si remittens sincere utatur remedii praeparatis, lector in similibus casibus regula haec est, ne Confessoriis disponas penitentem ad absolucionem. Si experientis deprehendat medietatem prodelle, tunc ad sacramenta frequentanda inducat eiūmodi penitentes. Si contra deprehendat illos ex sacramentorum frequentia proficeret nihil, tum a sacramentis eodem arceret.

XXV. Quæst. XII. Absolvenda ne hospita est, quo quotiescet hōspites, rem cum iisdem habet? Resq. Adfirmat Salmanticensis tract. xxvi. cap. ii. punt. 2. §. 2. num. 49. Quia, inquit, eunisodi hōspite habent diversiori conducta, carentque alio vivendi modo, & nequeunt sine magno incommodo hōspite relivere. Proponere tamen hōspita finitima dobet ne nunquam, cum illo hōspite solo in aliquo cubiculo collocutur, aut cum eodem ibidem commemoratur. Giant pro hac opinione Trullencum, Nazarium, Thomam Hurtadum, Antonium a Spiritu sancto, atque ab aliis.

XXVI. Laxa & fallax mihi est sententia isthac. Hōspitum accellus sunt hōspite occasio proxima, aut contra ipsa est hōspitibus causa peccandi proxima. Quia ergo ratione absolvit potest, nisi prius occasione removere, hōspites illos excludunt qui sibi sint occasio. Quod si hōspites indiferminant sint fornicandi, aut adulterandi occasio; tum capione dimittenda, aut a peccato abstinendum. Sententia certa videatur. Incommodum, & detrimentum tempora neum, quod hōspita patetur, debet sibi imputare. Ab eius voluntate pendet emendatio, si celestibus uti pharmaci velit, si aqua appetitiones cohibere. Nullo ergo modo audiendi sunt Theologi illi qui absolvendam hōspitum talem assertur ob detrimentum quo est capione dimissione percepit. Sed evangelicum oraculum est attendendum: Quid prode homini, si universum mundum lacret, anima vero sua detrimentum patitur? Matth. xv.

XXVI. Oppido minus audiendum est Thomas Hurtado in hac materia laxissimus, qui

dc-

DISS. I. DE LUXURIA &c.

237

doctet, absolvendam esse hōspitam, que ancillas in cappona retinet male famam, queque advenientes hōspites ad meretricandum sollicitant. Tam hōspita quae ancillas eiūmodi non expelit, quam anciles ipsæ arcendis omnino sunt a facramentis, donec, occasione reape dimissa, redant ad meliorem frangem. Detrimentum autem temporale quod ex electione ancillarum hōspita patitur, inepte obruditur ad excusandam hōspitam, ut ex iis que dicta sunt, pater. Plures alias laxissimis opiniones confabro dissertatione fequenti.

C A P U T VIII.

De penitentiis in concubinarios, Lai-
cos, & Clericos.

I. Peccatum crimen est utriusque fori, ecclæsiæ, & laicorum. Quapropter utrumque puniri iudice potest. Concilium Tridentinum sess. xxxviii. cap. viii. de reform. matr. decimt. concubinarios, si ter admontionis concubinas non eicerint, excommunicatione plementos esse. Quod si in concubinitate per annum, centum neglectis, permanerint, contra eos ab Ordinario levore pro qualitate criminis procedit suspensi: & si perseveraverint, etiam ad sanctissimum Romanum Pontificem ab eodem Syndo deferantur, qui pro qualitate culpæ etiam per privationem, si opus fuerit, in eos animadvertisse.

III. Quæst. I. Clericus qui semel cum muliere fornicatus, amittit ne beneficiis fructus? Resq. Adfirmat Navarus. Tom. I. concil. de coabit. Cleric. & mulier. consil. i. dummodo post superioris admontionem, conitit juridice adharet Sayrus in Clavis Regia Lib. VIII. cap. II.

IV. Opposita sententia probabiliter videtur. Quoniam tam vestiti canones, quam Concilium Tridentinum loquuntur de Clericis concubinariis, seu coniugandis luxuriz, & fornicationis irretitis. Porro qui temel fornicatur, & post superioris admontionem, coniugandis non habet fornicandi, concubinarii dici nequit. Ergo ob unicam fornicationem fructibus beneficii privandus non est.

V. Quæst. II. Quos nomine Clericorum comprehensat Concilium in suo decreto? Resq. Communis sententia est, comprehendit omnes Clericos, etiam non infraordinis ordine factos. Ratio evidens est: quia id conceptus verbis docet Concilium ipsum Tridentinum: Prohibet sancta Synodus quibuscumque Clericis;

qua-

que sane clausula omnes Clericos comprehendit, qui divino cultu sunt addicti.

VI. Quæst. III. In tercia parte fructuum, quæ iuxta Tridentinum privandi sive Clerici concubinari, comprehenduntur ne etiam quotidiana distributiones? Resp. Probabilior mihi est sententia affirmans. Quia distributiones quotidiane sunt revera beneficia provenientia.

DISSERTATIO II.

DE MERETRICO, MULIERUM ASPECTU, CHOREIS, TACTIBUS, ALIISQUE HUIUSMODI.

CAPUT I.

De meretricum permissione.

I. Perdifficilem questionem, quam in utramque partem Doctores versant, exposui Tom. II. diff. de scandalo, & utriusque sententia argumenta in medium atrui, parum de decisione sollicitus, quod nulla sera subficit protectus fiducia. Ubi confutatio in veteravit meretricum permittendi, vix concepi ipsa ualaet ut alteratur. Tamen quia nunc argumentum de meretricis tracto, opera pretium eximiitam paucia hic quoque alto subiectu adicare, ut controverbia pleno in lumine collocetur.

II. Meretrix est, ut communiter fertur definitione, cuius venialis est turpitudine, seu que multorum libidinis patet. Quare mulier que uni, aut alteri tantum corporis sui copiam facit, fornicaria est; sed meretrix proprie non dicitur. Communiter itaque sententia docet, illam vere appellari meretricem que priusquam duobus se profiliuit, huc quibus, five libidinis, aut amoris gratia. Id convenienter penes omnes, minora permittere mala, ut graviora impediuntur. Eo ergo recidit qualio, utrum publica meretricium permissione graviora impediunt flagitia.

III. Admitat prima sententia, hisque argumentis innititur. D. Augustinus Lib. II. de ordine cap. iv. Quid fornicatis, quid inamus decoris, & turpitudinis, plenus meretricibus, lenocinibus, ceterisque boegius peccatis potest? Anger meretrix de rebus humanis, turbarer omnia libidinibus. Confiteatur matrimonium Iesu, labe ac dedecore de honesta-

tus. Ergo si tercia pars proventuum beneficil amittenda est, necessario consequitur in hac parte comprehendit etiam fructus distributionum quotidianarum. Hanc sententiam defendit Natus Lib. Consistor. de verb. signif. confil. & conclus. t. diff. 2. Barbola in cap. xiv. Trident. Concil. & alii plures.

DISS. IL DE MERETRICO &c. 239

VIII. Admissa igitur hypothese quod, attenta natura coabitare, homines nolunt concupiscitatem cohibere, & luxurie impetus compiri mere, minus malum est quod fornicatione cum meretricibus impurus ignis extinguitur, quam adulterii, stupris, & virtus contra naturam. Potestas humana divine potestatis referi imaginem. Si Deus ipse, qui omnia malia impedit posse, multa permittit peccata; quidni tolerare eadem poterit potestas creata?

V. Alteram sententiam propagunt Natus in Manuali cap. xvii. num. 195. Ioannes Mariana Lib. de specie. cap. xvi. Lolinus in Deuter. cap. xiii. ver. 17. Gutierrez in can. q. Lib. II. cap. vii. n. 29. Claudius Sponeanus Lib. III. de coni. cap. iv. Riccius tract. de person. que in statu reprobo virtus. fiantur Lib. II. cap. vi. Cornelius a Lapide in fiane proposito sententian cap. xix. in Ecclesiastici cap. 3. ubi leuentia refert argumenta.

VI. Deum populo Israelitico meretrices prohibuit. Deuter. xxix. ver. 17. Non erit meretrix de filiis Israel, nec scortatrix de filiis Israhel. Idque repulsi obseruatum fuit, telatur Origenes Lib. IV. contra Celum. Nulla fuerit meretrix inuenitus peccatis in eorum populo. Philo telatur Lib. I. de special. leg. capitale crimen fuisse apud Iudeos corpore qualcum facere. Idemque admiratur Clemens Lib. III. Strom. Quanto ergo ferventius expelli meretrices debent a Republica christiana, cuis fondatis excellenter et fanitatem sapientia Iudaei?

VII. S. Hieronimus ad Oceanum inquit: Ceterem, nos Christiani: Papuanum, non Pantum viris impudicitia freno laxare, & lupanaria permittere. Lacantius Lib. VI. cap. xxix. lupanaria a domine invecta docet: Ac, ne quis pantur metu abfrenis aliene, lupanaria quoque constituit, & pudorem infelicium mulierum publicavit, ut Iudibro haberes tam eos qui faciunt, quam quas possunt esse. D. Augustinus in opere de Civ. Dei, quod sapienter factus compoluit, Lib. XIV. cap. xviii. videatur lupanaria improba: Verum etiaca in sua scortorum, quam terrena civitas licetam turpitudinem fecit, quamvis id agatur quod eius civitatis nulla ex vincit. Terrena, inquit, civitas, id est malorum foecies, lecus bonorum, letorū permissio, ut licita permissione facit. Non enim de licito cotu, seu fornicatione loquuntur: quoniam nec Romani fornicationem licitam agnolabant. Lupanaria ergo a terra, scus a christiana civitate permitti asserit.

Ad-

lxx.